

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 48 kor., félévre 24 kor.
Egyes szám ára egy korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Böjt.

E lap olvasói előtt nem kell magyarázni azt, amit a vallás és egyház dolgaiban járatlanok rendszerint nem tudnak, nevezetesen, hogy a böjt egyáltalán nem idegen az evangéliumi egyházaktól. Csak azt a böjtöt nem fogadják el ezek az egyházak, amely nem az Istenhez térésre és a testi örömök korlátozására, hanem az élelmi cikkek válogatására helyezi a súlyt. Am azt, hogy a lélek időnként a világtól elvonatkozzék s a földi mulatozásoktól távol maradván, magát teljesen a Léleknek és Igazságnak szentelje, az evangéliumi keresztyénség is szükségesnek tartja és ajánlja, sőt a reformátorok arra is adnak útastítást, hogy nagy veszedelmek idején inteni kell a népet nemcsak imádkozásra, de böjtölésre is.

Ez a mi böjtünk íme tulajdonképen nem más, mint lelki küzdelem, bűnbánat. Ennek a bűnbánatnak a gyakorlására különösen sokszoros az alkalom és az ok a most megkezdődött nagy böjti napokban.

Az egyházi naptár Krisztus urunk negyven-napi elvonulásának emlékére évenként egyszer negyvennapos böjtöt állapít meg. Ez a negyvennap arra való volna, hogy vizsgáljuk végig az esztendő többi napjait, azokban életünket, tetteinket, sőt gondolatainkat is, állapítsuk meg hibáinkat s a mulasztásokat helyrehozni, az okozott bántalmakat kiegyenlíteni s általában egész életünket megjobbitani igyekezzünk.

Ha mi most visszatekintünk az utolsó esztendőre, lehetetlen nem éreznünk, hogy a böjtre, bűnbánatra különös nagy okunk van. Egyenként is, valamennyiünknek. Mert aligha van közöttünk egy is, ki el merné mondani, hogy az utolsó 16—17 hónap alatt semmiféle makula nem tapadt a lelkére; hogy mindig, minden körülmények között teljesítette azt és csak azt teljesítette, ami a kötelessége; hogy semmiféle fenyegetés, erőszak, vagy épen haszonlesés nem tán-

torította el Istentől és az ő Egyetlen Fiának hűséges követésétől; hogy változatlanul, erősen, mint önmagát szerette mind ez idő alatt ember-testvéreit és soha senki bajba jutásán egy pillanattig sem örült; hogy teljes lelkével megnyugodott minden percben az Isten szent akaratán és egész odaadással meghocsátott az ellene vétkezőknek. Aligha van közöttünk egy is, ki ezeket jogosult volna magáról elmondani.

De nemcsak az egyesnek van oka bűnbánatra, hanem az összeségnek is. Tömegőrület és tömegbűn az, ami itt történt és az egyeseknek épen csak ez lehet a mentsége. És ezért a tömegbűnért az összeségnek is vezekelni kell. Vezekelni most, a szomorú nagy böjti napokban, mert teljesen hiábavaló a multa hivatkozás, meg kell bűnhődni most is a jelenért, amelyet magunk tettünk sötétté és amelyet nem tud megvilágítani apáink dicsőségének fénye sem.

A szent vezeklésben ám ne legyünk túlzók, mint a középkor flagellansai, ne kínozzuk, ne vérezzük, ne sanyargassuk a drága testet, mely szintén szent azért, mert Isten alkotta s a halhatatlan lélek lakóhelyévé tette. Ne kínozzuk, ne vérezzük, ne sanyargassuk önmagunkat s ne felejtjük el, hogy úgy kell szeretnünk más, mint magunkat; az önsanyargatás tehát azt jelentené, hogy másokat is sanyargatnunk kell. Különösen pedig ne álljunk ki, mint az imádkozással, úgy a bűnbánattal se, az utcasarokra és ne hirdessük hangos sírányozással valódi és képzelt bűneinket.

Egyesek se, összeségek se. Szomorú azt látni, hogy némelyek ma abban gondolják megtalálni a javulás útját, ha azt a nagy összeséget, melynek maguk is tagjai, kisebbitik, ócsárolják s a szomorú jelenért minél nagyobb mértékben bűnösnek feltüntetni akarják.

Jézus intése: az dobjon rá követ, ki maga büntelen — nemcsak az egyeseknek, de az összeségnek is szól. Ne merje vádolni például a protestantizmust senki se, ha csak azt nem érzi

hogy őt magát a mostani állapotok kialakulásában épen semmi sem terheli. Ezt pedig senki sem érezheti. Mégis olvasunk cikkeket, hallunk határozatokról, melyek a protestantizmus képzelt bűneit hirdetik világgá, protestánsok részéről. Úgy látszik *divat* lett nálunk ez az öngyalázás, amit más vonatkozásban, de épen olyan dicsőtelenül a Nyugatosok és Huszadik Századosok kezdtek

Ne így adjuk magunkat a bűnbánatnak, hanem alázatosan, de nem megalázkodva, megtörten, de nem önérzet nélkül. — sajtó lélekkel de nem reménytelenül, hiszen tudjuk jól, hogy a nagy böjt után Husvét következik.

Kun Béla.

Viribus unitis!

Omoljanak le a válaszfalak! Dobbanjon össze minden szív, közös, szent elhatározásra; fogódzék össze minden kéz, nemzetépítő; közös nagy munkára!

Ez legyen ma minden igaz magyar jelszava, első célkitűzése.

A régi Magyarország tökéletesen összeomlott, romokban hever minden, mit benne egy ezredév alkotott. S a romok között ott esapkod, ott tajtékzik most is az osztálygyűlölet, a felekezeti, faji és politikai gyűlölet dühös áradata, elnyeléssel fenyegetve azokat, akik a romok között mentőmunkát, építőmunkát akarnak kezdeni.

De azért kétségbeesünk nem szabad.

Sírassuk el a múltat, temessük el a jelent, építsük meg a jövőt.

De miből?

Vannak még becsületes magyar szívek, munkára kész erős magyar kezek: — e kettőből, e kettővel építsünk új Magyarországot.

De hol az erő, amely összegyűjtse, amely közös cél szolgálataba állítsa a becsületes szíveket, a munkás kezeket?

Az Istenszeretet, az emberszeretet, mint közös valláserköcsi alap, eleven erőként ott él minden becsületes szívben, hogy közös munkára lendíthesse az erős kezeket. Ezt az eleven erőt kell a magyar politika, az épülő új Magyarország hajtóerejévé tenni olyan új politika, olyan társadalmi program, olyan építéstervezet, kezdeményezésével, amelyhez ez az eleven erő önként adja eszközül magát.

Ez pedig csak úgy lehetséges, ha a program tökéletes harmoniában áll a szeretet törvényével; nem lehet hát abban helye faji, felekezeti, vagy osztálygyűlöletnek, pogány önzésnek; nem lehet helye semmi olyannak, ami ellenkezik a szeretet, a jóság, a szépség, az igazság örök törvényeivel.

Célul kell hát kitűzni az Isten- és emberszeretnek az egyes emberek szívébe, az egész társadalom, az

am életébe beültetését, tökéletes megvalósítását úgy, hogy az emberek tetteit, a társadalom, az állam minden életnyilvánulását, törvényeit, külső és belső politikáját a szeretet törvénye mozgassa, irányítsa és hassa át. Olyan új Magyarország építését kell megkezdeni, amely minden polgárának kenyeret, munkát, egyenlő, igazságos elbánást biztosít; amelyben mindenki köteles dolgozni, amelyben minden becsületes dolgozó jól érezheti magát, mert egyéni értéke, végzett munkája szerint érvényesülhet, boldogulhat, a becstelének, a gonoszok pedig megfelelő szigorú elbánásban részesülnek minden személyválogatás nélkül.

Lehetetlen elképzelni becsületes magyar embert, aki ezt a célkitűzést, ezt a programot magáénak ne vallja; lehetetlen elképzelni, hogy ilyen programnak becsületes, következetes, törhetetlen szolgálása új erőt ne öntsön az eltiport magyarokba, hogy föl ne emelje a porból, az általános jóllét, a megbecsülés, a tisztelet, a tekintély magaslatára az elbukott Magyarországot. Tehát a lélektan és logika örök törvényei szerint minden jó magyarnak örömmel kellene sietnie ilyen program támogatására, amely egységbe tömöríthet minden becsületes polgárt faji, felekezeti és osztálykülönbség nélkül s biztosíthatja az egyének és a közös haza jóllétét, boldogulását.

De ki kezdje meg és hogyan a becsületes, jó emberek tömörítését, szervezését, amaz eleven erő célirányos munkába állítását?

Politikai pártok, eltekintve attól, hogy hitelüket veszítették épen a legjobb emberek előtt, már természetüknél fogva sem alkalmasak ilyen feladatra. Egyes felekezetek sem vállalkozhatnak, a dolgok természeténél fogva, ilyen egységesítő munka szervezésére.

Vallásfelekezetek, politikai pártok, társadalmi osztályok fölött álló, de mindezeket magába foglaló szervezetnek kell a jelzett feladatot végeznie.

Alakítsunk tehát Magyar Szeretet-szövetséget, amelynek tagja lehet minden becsületes felnőtt férfi és nő, aki a tagsági feladatokat és kötelezettségeket is teljesíti. Ez a Szövetség magába foglalhatná az ország jó embereinek óriási tömegeit, magas célkitűzéseivel irányíthatná a politikát, a társadalmi életet, egységes vezetés alá vonhatná a most nagyon sokfelé elágazó, elaprózódó, filantrópikus, kulturális és hazafias munkát végző egyesületeket s erősíthetné a felekezetek, fajok, osztályok között szükséges összetartozás érzését, lecsapolhatná a gyűlölettengert, amely most ezeket egymástól elkülönzi.

Nem holmi kegyeskedő, a közönségesen úgynevezett szeretet munkákat végző egyesületre gondolkodhat, hanem olyan országos szövetségre, amely a szeretet törvényét, azaz a keresztyén morált, a társadalmi, az állami élet minden területén uralomra juttatni törekszik, amely a legkomolyabban, a legreálisabb eszközökkel igyekszik megvalósítani azt az igazságot, hogy a keresztyénség nem tan, hanem élet. Amely a keresztyén morál magaslatáról szemléli a társadalmi és állam

életet s határozza meg a teendőket, tűzi ki a célokat, válogatja meg a célra vezető eszközöket. Amely tehát politizál is, de nem üz pártpolitikát; amely nem avatkozik a politikai pártok tülekedéseibe, de erkölcsi súlyával, tekintélyével rászorítja a pártokat, hogy hozzá alkalmazkodjanak, célkitűzéseit programjukba vegyék és megvalósításukra törekedjenek. Amely nem avatkozik felekezeti vitákba, harcokba, nem osztályozza az embereket felekezetük szerint, de a keresztyén morált, mint felekezetek fölött álló absolut morált, tekinti az emberek, az emberi intézmények, az egyházi, társadalmi és politikai törekvések értékmérőjének s kérelhetetlenül szembeszáll mindennel és mindenkivel, aki és ami összeütközésbe jön a keresztyén morállal, vagyis a szeretet, a jóság, a szépség, az igazság örök törvényeivel és e törvényeknek az életben uralomra jutását hátráltatja.

A szövetség szervezését következő keretben képelem:

1. A Magyar Szeretetszövetség célja a szeretet törvényének a magyar állam és társadalom életébe bevitele és tökéletes uralomra juttatása.

2. A szövetség tagja lehet minden becsületos magyar állampolgár, férfi és nő, aki 20-ik életévét betöltötte s aki leteszi a következő nyilatkozatot, illetve fogadalmat:

Ünnepélyesen kijelentem, hogy szeretem az Istent, a szeretet, jóság, szépség, igazság, minden tökéletesség örök Fővalóságát; szeretem felebarátomat úgy, mint magamat. S fogadom, hogy teljes szívvvel, lélekkel és minden erőmmel törekszem a szeretet, a jóság, szépség, igazság örök törvényeinek a magam és ember társaim életében megvalósítására.

Íme, ilyen szövetségre gondolok én; ilyenben látnám én az új Magyarország gyors felépülésének, erőssé, hatalmassá, boldoggá fejlődésének legbiztosabb zálogát.

Fel a szívekkel! Félre a válaszfalakkal! A mindeket legyőző szeretet hozza össze ilyen szövetségbe faji, felekezeti és osztálykülönbség nélkül mindazokat, akik a szeretetet nem az ajkukon, de lelkükben hordozzák, akiknek első és legfőbb kívánsága, törekvése: az új Magyarország megépítése.

Mezőtúr.

Borsos Károly.

Kortünetek.

A református tanítók szakértekezletet tartottak, amelyen első rendben a vallás-erkölcsi nevelés kérdéssel foglalkoztak. Nem hallottam és nem tapasztaltam, hogy ez a kérdés az újabb időben különösebben foglalkoztatta volna őket, sőt — úgy tudom — mindenképen szabadulni iparkodtak a vallástanítástól. A kommunista-uralomnak kellett közbejönni, hogy arról tanácskozzanak

ismét, miként lehet a vallásos nevelést eredményessé tenni. Szívből örülünk e biztató jelenségnek. De örömmünk akkor lesz teljes, ha nemcsak disputálni halljuk őket, hanem ha igazi vallásos és erkölcsös jellemeket fognak nevelni és adni súlyos megpróbáltatásnak kitett egyházunk és hazánk számára. Hogy milyen módszerrel, arról is lehet beszélni, de sokkal fontosabb, hogy milyen lélekkel és milyen eszményekkel? Mert — fájdalom — ezekben vagyunk nagy fogyatkozásunk. Azt tanítsák, amit egy híres francia bölcselelnél (Cousin) olvasok, s amit szeretnék minden osztály falán kifüggeszteni, hogy szüntelen olvassa a tanuló meg a tanító és a tanár, mert az valamennyi iskolánknak szól. Száz esztendővel ezelőtt Franciaország feldult helyzetére visszapillantva íratott, s ezért épen olyan, mintha csak a mai viszonyokra, specialiter épen a mi magyar viszonyainkra szabták volna. Halljuk csak!

„Ifjak! ti vagytok a jövő magva és csirája. Ha szeretitek a szabadságot és a hazát, kerüljétek azt, ami miatt elveszett. Távolságot legyen tőletek ama szomorú bölcsesség, mely a materialismust és atheismust (együttvéve communi-must) hirdeti oly tanok gyanánt, melyekkel a világot újjá lehet alakítani. Ezek pusztítanak és ölnek, de nem teremtenek semmit. Ne hallgassatok a felületes elméjüekre, kik a mély gondolkozók közé sorolják magukat, mert néhány nehézséget fedeztek fel a keresztyénségben, hanem világfelfogástoknak ama gyöngédséggel párosult tisztelet legyen a mértéke, melyet az evangéliumi vallás iránt éreztek. . . Ne hajtsatok térdet a szerencse előtt, de szokjátok meg, hogy hódoljatok a törvénynek. Ápoljátok magatokban a tiszteletnek nemes érzetét. Tudjátok bámulni. Becsüljétek meg a nagy embereket és a nagy dolgokat. Úzzétek el körötökhöz azt az idegemésztő irodalmat, mely hol durva, hol túlsziszolt és az emberi természet nyomorúságait szereti rajzolni, az érzékeknek és a képzeletnek hódol ahelyett, hogy a lélekre beszélne s a gondolkozást nemesítené. Őrizkedjétek attól, hogy a század betegsége érjen titeket is, a kényelmes élet utáni végzetes vágyakodás, mely nemes törekvéssel soha együtt nem járhat. Bármelyik pályát válasszátok is, tüzzetek ki magatok elé nemes célt és szolgáljátok azt soha meg nem ingó állhatatossággal. . . Sursum corda! . . . Őrizzétek meg a szív nemességét! Ebben áll az élet bölcsessége“.

Azt szeretném, ha most különösen ily fennkölt szellemben gondolkoznának és tanítanának tanítóink és tanáraink. Akkor a jövő nemzedéktől bizvást várhatnánk sorsunk jobbrafordulását.

S—f.

Úgy fénylő a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák a ti jócselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.

MÁTÉ 5 16.

Aki azt mondja, hogy világosságban van, és gyűlöli az ő atyjafiát, az még mindig a sötétségben van.

1 JÁNOS 29.

*

Közélet

Bőjt kezdetén.

Amikor az ideai nagybőjt elkezdődésekor, kiki magábaszállva, visszagondolt a közelmúlt évek eseményeire, önkéntelenül is a reánk nézve balul végződött háborút okolta mindazokért a bajokért, amelyek fel tartóztathatlanul reánk zúdultak.

Vannak nagyon sokan, akik úgy tüntetik fel a háborút, mint szükséges rosszat, mint az égi háborút a természetben, amely megöli a káros csirákat és ártalmas gázokat. Mások gazdasági okokra vezetik vissza ennek a szörnyetegnek létrejövetelét, amely, mint a mammon, vagy a moloch, idegen istenként lép elő csengő-csörgő vagyonával a halandók elé. Én a háborút kezdettől fogva mindenestől büntetésnek tartottam és tartom ma is. Büntetésnek azért a sok gonoszságért, amelyet a háború előtt elnézéssel, szemhunyással, a léhaság takargatásával, gonoszok mentegetésével, apróknak látszó csalárságok elkövetésével, szeretetlenséggel, perpatvarkodással és sok előszámlálhatatlan titkos és nyilvános bűnökkel maguk az emberek, kivétel nélkül valamennyien, felhalmoztak az égig. És miért? Az anyagi haszonért, a pénz gazdagságért, megfélemlítve az apostoli intelemről: „minden rossznak gyökere a pénz szerelme”. (1. Tim. 6¹⁰).

Igen; lehetett az a vérözön gazdasági okok következménye, de egyszersmind a pénz szerelmének szörnyű büntetése is volt. Lehet a háborút az égi viharhoz hasonlítani, de ha utána csak derékba tört tölgyek, letarolt tönkök maradnak, akkor lehetetlen fel nem ismernünk, hogy büntetés az. És legszomorúbb, legkétségbeejtőbb a helyzetben az, hogy még mindig nem akarja belátni senkisé, hogy önmaga okoz a vesztét és a bűnök után méltán jött a büntetés.

Ha az apák megfenyítik gyermekeiket, ugyebár, első követelménynek tartják, hogy azok a fájdalom súlya alatt ismerjék el rosszaságukat és fogadják meg, hogy ezentúl jól viselik magukat?! Hát mi, felnőttek, annyira elvetemültek volnánk, hogy most, amikor mennyei Atyánk megfeddett, megfenyített és megbüntetett, még mindig nem akarnánk megtérni? Amint ezelőtt szeretetlenek, gyűlölködők voltunk, még most megroskadva, elgyengülve, ha még valami kis erőt sejtünk karjainkban, azzal újból a felebarátunkra történék-e? Amikor azt látjuk, hogy embertársunk a munkájával immár boldogulni kezd, jobban esnek a lelkünknek, ha megkárosíthatnók őt? Avagy leveretve, földhöz sújtva, letiporva, régi gyűlölködésünk miatt gyötrettetve, még tovább is veszekednénk egymással, fenekednénk, agyarkodnánk egymásra és tusakodnánk egymás ellen? Nem és nem! Ha ez így menne még ezután is, várhatnók-e akkor, hogy megszűnjék felettünk az igazságosan sújtó vessző csapása?!

Valljuk meg őszintén és megalázkodva, hogy egymás ellen való gyűlölködésünkön kívül azért is vert bennünket a Teremtő, mert Tőle, a minden gazdagság kútfejétől a mammonhoz hajoltunk és a pénzben keresztünk boldogságot. — Nos, a szent hajdankorban, ha az egy igaz Istent imádó nép idegen népek bálványaihoz fordultak, Isten mindig avval büntette meg, hogy azoknak adta át a népet mindaddig, míg ez belátván bűnét, az egy igaz Istenhez vissza nem tért. Minket is oda engedett az Úr a mammonnak. Mindenkinek, aki csak mozogni tud, van pénze annyi, amennyiről ezelőtt még álmodni sem mert. Mindenki azt hitte eleinte, hogy ez áldás és napról-napra jobban látja, hogy átok, rettentő büntetés. A mammon zsarnoki marokkal lenyomja a gondolkozni tudó embert, hogy moccanni se tudjon; a többieknek meg eszéet veszi, hogy látván ne lassanak és öntudatra ne ébredjenek. Innen van az, hogy a pénz ördöge megbódítja a gyenge lelkeket s most, amikor bűneink méltó büntetéséül lerongyolódva, inségbe jutva egyebünk sincs, mint a mítsem-érő bankók, most, amikor bűneink miatt, bűnbánóan jajgatva kellene sirnunk s megszaggatott ruhákban, megtört szívvel hamuba ülve kellene nyögnünk és zokognunk: most egymást érik a nyilvános balok, a házi mulatságok, szórakoztató hiábavalóságok, amelyekkel egy-egy betevő falatot vonunk el magunk és szeretteink szájától s egy-egy foltot tépünk le cafatos ruháinkról. — De azért mulatunk, járjuk örjögve a halál táncát. És még mindig vannak, akik az anyagi világtól várnak szabadulást, még mindig vannak, akik pénzt áhítva, tébolyogva, révedező tekintettel futnak a mammon után. Még mindig semmi jele, hogy eljött a bőjt, a lelki bűnbánat ideje, hogy Isten kegyelmének zsámolya előtt megsemmisülten összeroskadva, omló könnyeinkkel áztassuk orcánkat, szívünket, lelkünket. Már pedig ennek a bőjtnek el kell jönni, mert nem lesz igazi béke, míg bűnbánóan Istenhez nem térünk.

Én már most pirulok a történelem és a jövő ítélszéke előtt, mely keresni fogja, miként viselte magát a mai nemzedék a próbák, a bűnök büntetése idején. Az én szememet parázsként süti a bál hirdetések fekete betűje és szívem megremegetteti a felelősség, hogy ebben a démoni zsilvajban, ebben a rémületes zür-zavarban nekem is részt kellennem.

Ennek a felelősségnek tudatában kiáltom bele a világba, kiáltom az érezni tudó lelkekhez: E rettenetes kavardásban, óriási hangtorlódásban legyen már egy pillanatra csend. Csak egy pillanatnyi szünet, hogy észrevehessük, hogy az Úr, a lelki bekesség áldott fejedelme, az ajtó előtt áll és zörget. Halljuk meg az Ő szavát és nyissuk meg az ajtót. Fogadjuk be szívünkbe Őt és éljünk az Ő kijelentése szerint.

E. K.

Válasz.

Egyházunknak városunkba visszakerült egyik kiváló és buzgó tagja azt mondta nekem, hogy ő ezentúl tiszáninnenre megy úrvacsorát venni, mert ott szebben osztják, mint Debreczenben; ott nevezetesen az általános jellegű bűnbánó imádság után mondanak egy-egy fohászt a szentjegyek felett is.

Az utcán történt eme beszélgetés nem engedte meg, hogy idevonatkozólag csak vázlatosan is néhány szót szóljak. Megteszem tehát ezt egész röviden írásban, azzal a feltevéssel, hogy talán másoknak az elméjében is felvetődhetik ilyesféle gondolat.

Ha az úrvacsora legelső kiszolgáltatásának leírását elolvassuk (Máté 26₂₆₋₂₈, Márk 13₂₂₋₂₄, Lukács 22₁₉₋₂₀, 1Korinth. 11₂₃₋₂₅) és ebből a szempontból figyelmesen megnézzük, úgy találjuk, hogy Máté és Márk szerint Jézus úgy a kenyér megtörése, mint a kehely nyújtása előtt „hálákat adott“, ami a mennyei Atyához intézett rövidke fohász volt. Lukács és Pál leírásában csak a kenyér megtörése előtt találjuk feljegyezve, hogy Jézus „hálákat adott“, ez azonban nem jelent eltérést a Máté és Márk-féle feljegyzéstől, mert a pohár nyújtása előtt a „hasonlóképen“ szó mindkét helyen, erőltetés nélkül, vonatkoztatható a hálaadásra. Ebből következik, hogy ha a kenyér és bor felett való imádkozást behoznók, ezzel az eredeti kiszolgáltatási módhoz térnénk vissza.

Még az a kérdés merülhet fel, hogyan osztották ki az úrvacsorát az öskeresztyének? Az első század végéről származó Didaché című öskeresztyén irat az, amelyik az úrvacsora gyülekezeti kiosztásáról a legrégebbi adatot tartalmazza. A részletes ismertetésbe nem bocsátkozom bele, mert ez Lapunk 1916. évfolyamában a 344-345. lapokon már megjelent s ide különben is csak annyi tartozik, hogy itten is találunk két fohászt, amelyek közül az első a kehely felett, a második a kenyér felett volt mondandó. A tudósok ugyan erősen versengenek afelett, hogy ezek az imádságok úrvacsorai fohászok-e, vagy pedig az úrvacsora előtt akkoriban rendszeren tartani szokott szeretetvendégséghez tartoznak-e?

Én most nem vitatkozom e kérdés felől, csak lejegyzem a két fohászt, mint e nemből a legrégebbi könyörgéseinket. A pohár felett: „Hálát adunk Neked Atyánk a Te szolgádnak, Dávidnak szent szőlőjéért, melyet megismertettél velünk a Te Szent Fiad, a Jézus által. Néked legyen dicsőség mindörökké!“ A megtört kenyér fölött: „Hálát adunk Neked Atyánk az életért és az ismeretért, amelyet kijelentettél nekünk, a Te Fiad, Jézus által. Dicsőség legyen Neked örökké. Amiképpen ez a megtört kenyér szét volt szórva a halmokon és összehordva eggyé lön, aképpen gyűljön össze a Te gyülekezeted a föld határaitól a Te országodba; mert Tied a dicsőség és a hatalom a Jézus Krisztus által mindörökké!“

Láthatjuk a tartalomból, hogy csakis az imádsá-

gokat megelőző és követő, itt nem idézett sorok azok, amelyek vitássá tehetik, hogy ezek kizárólag úrvacsorai fohászok-e?

Az úrvacsorai jegyek felett való könyörgés sokáig megvolt a tiszántúli egyházkerületben is, megvan ma is több gyülekezetünkben s hogy nincs meg mindenütt, arra többféle magyarázatot hoznak fel. Némelyek arra hivatkoznak: amúgy is hosszú a szertartás, ne nyújtsuk még hosszabbra. Ez természetesen nem magyarázat, aki elfogadja, az távol van az Ur hajlékában való lakozás gyönyörűségétől. Mások azt mondják: imádkozzék mindenki maga. Ez nincs messze az Isten országától, de a magán imádság nem teszi feleslegessé a közös fohászt. Ismét mások azt mondhatják: azért hagytuk el mi reformátusok, mert ez a szokás pápistás és arra emlékeztet, amikor a misemondó lelkész eucharisztikus imádsága alatt megtörténik a transsubstantiatio. Dogmatikai szempontból ez igen megszívlelendő érv, ám az egyháztörténész nem késik megtenni azt a megjegyzést: a pápistás szót addig ne használjuk, míg bizonyosságot nem nyerünk a történelem világánál afelől, hogy vajjon nem öskeresztyén-e az, amit mi rövidlátóan pápistásnak nevezünk?

Ami egyébként az istentisztelet eme részletére vonatkozik, azt így írja le Bullinger a Második Helvét Hitvallásban: „Hogyha az egyházakban különböző szertartások fordulnak elő: abból ám ne következtessen senki, hogy az egyházak ellenkezésben vannak egymással. Sokrates¹ azt mondja, hogy *lehetetlen volna összeírni városonként és tartományonként minden egyháznak a szertartásait. Egy vallásfelekezet sem tartja szem előtt ugyanazokat a szertartásokat, még ha rájuk vonatkozólag ugyanazt a tant fogadja is el. Mert azok, kik ugyanazon híven vannak, eltérnek egymástól a szertartások tekintetében.*“² Manapság is a mi egyházainkban eltérő szertartások vannak az úrvacsora kiszolgáltatására és némely más dologra nézve: ámde a tanra és hitre nézve nem különbözünk egymástól, sem emiatt egyházaink egysége és egymáshoz való viszonya nincs veszélyeztetve. Az eféle szertartásokat, valamint a közömbös dolgokat illetőleg mindig saját szabadságuk szerint jártak el az egyházak. Ezt cselekedszük ma mi is.“

Ennyit egyelőre a kérdés történelmi megvilágításához.

Histórikus.

Halottaink.

Szathmári Sándor, pénzügyi titkár, néhai Szathmári Sándor érmihályfalvai lelképásztor derek fia, folyó évi január 29-én este, olasz fogságból hazatérő útjában Törökszentmiklóson, a haza védelmében szerzett betegség következtében, az Úrban elhunyt. Kötelességét híven

¹ V. században élt egyháztörténet író.

² Hist. eccl. lib. V., c. 22.

teljesítő, becsületos magyar férfi és jó gyermek volt, akinek elhunytán méltán kesereg sok gyászt látott édes anyja, két testvére és rokonsága.

Dr. Kovács Dezső budapesti főgimnáziumi tanár, Dr. Kovács Gábor volt debreczeni jogakadémiai, majd egyetemi professzor öccse kevéssel bátyja halála után, életének 34. évében szintén spanyol náthában Budapesten elhunyt. Benne nagyértékű, kiválóan képzett paedagogust veszítettünk.

Áldás és béke poraikra!

Különfélék.

Kollégiumunk súlyos anyagi helyzete.

Meleg érdeklődés, áldozatosság kezd megnyilatkozni kollégiumunk sorsa iránt Debreczen város lelkes közönsége részéről. A helybeli hírlapok hálára kötelező állásfoglalás mellett buzdításokkal tartják napirenden a kérdést, aminek kézzelfogható eredménye eddig is több ezer korona adományozásában jelentkezett „az öreg kollégium” felsegélésére, amint ezt Sesztina Jenő nagykereskedő úr tízezer koronás adománya alkalmával a pénzüntézet betéti könyv címlapján családi hagyományos ragaszkodást tanúsító nemes indulattal feljegyezte.

A kollégium kormányzósága, anyagi ügyeinek vezetősége, a gazdasági tanács, az egyházkerületi elnökség, az egyházkerületi rendkívüli intéző bizottság vállvetve lázasan dolgoznak azon, hogy kollégiumunk anyagi helyzete megjavuljon. Ebben a tekintetben úgy Debreczen város közönségének, mint az egész egyházkerület híveinek sőt minden honfitársnak tetteikben hebizonyított lelkes támogatására számít. Az érdeklődés még nagyobb arányú felkeltése és ébrentartása érdekében szükségesnek tartjuk röviden érinteni azokat a fontosabb okokat, amelyek féltett kollégiumunk anyagi erejét szokatlan, váratlan mértékben megviselték. Az anyagi helyzetet lényegesenrontotta, főleg az 1919. év folyamában, az a körülmény, hogy a vidéki kölesönvevők kamattartozásait a közlekedési nehézségek következtében nem tudták beszállítani. A kollégiumi értékpapírok szelvényei nem voltak beválthatók, holott ezen a címen 6.777,174 K befektetése van a pénztárnak. Ez a két jelzett nehézség idővel remélhetőleg el lesz hárítható, de — mivel a szükségletet ki kellett elégíteni: kénytelen volt a kollégium a kamat- és szelvényjövendelmek elmaradása következtében a beözönlött tőkét fordítani a halaszthatatlan kiadások fedezésére. Súlyosabb s aggodalmasabb a helyzet a tüzelőanyagok tételénél. Míg ugyanis a kollégiumot régi ma is jogerős szerződéses kötelelességből kifolyólag Debreczen sz. k. városa látta el tüzifával, úgy, hogy a kollégium csupán a fa felvágásának a költségét hordozta, mert még a beszállítás költsége is a nemes várost terhelte: addig utóbbi években nem adhatta a fát a város természetben s így hihetetlenül sokba került a kollégiumnak tűzifa beszerzése (több mint hár-

romszázezer korona). A gáz- és villanyvilágítás költsége majdnem megtízszereződött, ezenkívül rendkívüli intézkedés következtében közel 50,000 koronát kellett villanyvilágítási felszerelésre kiadni. A háborús konjunkturákat semmi téren sem használhatta ki a kollégium, az ismeretes rendeletek következtében még a lejárt bérleti szerződések révén sem tudott magasabb bérösszeghez jutni, holott a házbérek szabályozott áraival szemben az adótételek tetemesen emelkedtek. Minden anyag, élelmi cikk beszerzési ára hihetetlen magasságra szökött. A hátralék kamatokat a moratóriumi rendeletek miatt azt perelni lehetett, de behajtani nem. Végül kollégiumunk kormányzósága sem zárkozhatott el az 1916. éven kezdve azelőtt, hogy tanároknak, tisztviselőknek és szolgálóknak háborús segélyt adjon s családi pótlékát az államiét megközelítőleg emelje.

A károsodás itt fel nem sorolt tételei ezeken kívül is több ezer koronát képeznek.

Valóban két-égbe kellene esnünk, ha nem remélhetnők az áldozatkészségekről ismeretes hívek, hazafiak lelkes buzgóságát. Ez az a köszirt, melybe horgonyunkat kiakaszthatjuk, hogy aztán a reánk tornyosuló bajok hullámai elől esendes, biztos révpartra juthassunk. Ezt adja a gondviselés Istene!

A—s.

Sesztina Jenő. Debreczeni nagykereskedő, akinek neve áldozatkészségéről egyházi közéletünkben is régóta ismeretes. A múlt évben 5000 koronás alapítványt tett debreczeni főgimnáziumunkban egy erdei játéktér létesítésére. Most pedig 10,000 (tízezer) koronát adományozott a háború-okozta anyagi romlással küzdő kollégiumunk szükségének fedezésére. E tények minden ékesen szóló elismerésnél szebben dicsérik önmagukat és azzal a reménnyel biztatnak, hogy példájuk sugallatára a nemes lelkekben oly mozgalom indul meg, amely a mai válságos idő nehézségein is át fogja segíteni ősi kollégiumunkat.

A tiszántúli református egyházkerület lelkész-képzőintézetének tanrendje az 1919—20. iskolai év második felében. *Dr. Erdős József*, Bibliai theologiai elemzés heti egy órán; *Sass Béla*, Héber nyelvtani seminárium heti egy órán; *Erdős Károly*, A keresztyénség történelme a reformációig heti három órán, Szimbolika heti két órán, Patrisztika heti két órán, Egyháztörténelmi konverszatorium heti egy órán, Szónoklati gyakorlatok heti egy órán, Angol nyelv kezdőknek és haladóknak heti két-két órán; *Dr. Varga Zsigmond*, Assyrbabyloni grammatika heti két órán, Az egyiptomi vallás története heti két órán, A főbb vallások alapvető okmányainak kritikai ismertetése heti két órán. Német nyelv haladóknak és gyakorlóknak heti két-két órán; *Máesa Sándor*, Egyházi és műének minden évfolyamnak külön heti egy-egy órán.

Új esperes. A b. e. idősb Görömbei Péter elhunytával megüresedett középszabolcsi esperesi tisztségre Szabó Lajos nyirbátori lelképásztort, lelkészi tanácsbíróvá választották meg. Az új esperesnek adjon a minden kegyelem Istene erőt, egészséget, munkakedvet, hogy eddigi áldásos munkásságához újabb és újabb eredményeket fűzzön az Úr dicsőségére!

A házassági eskü címen 15 lapos tanulmány jelent meg Tarnóczy Lajos bihari református lelkész tollából, amely Lapunknak a múlt évi március 12-én megjelent számában megpendített gondolattal kapcsolatban közli a házassági eskü történetét 1583-tól máig. Végeredményileg az eskü eltörlése és annak helyébe a fogadalom behozatala mellett foglal állást.

Kardos László debreczeni kereskedő és presbiter a kollégium felsegélésére 2000 koronát adományozott. Az áldozatkészségéről és minden kulturális cél előmozdításáért lelkesülő buzgóságáról általánosan ismert férfúnak emez újabb nemes tette szolgáljon követendő például közelben és távolban egyaránt.

A kabai református templom tornya a tavasz ágyúzások következtében súlyosan megsérült s mivel rögtöni javítása nem volt lehetséges, az időjárás miatt annyira gyenge, hogy a templomot be kellett zárni, mert attól lehet tartani, hogy a torony rádől. A buzgó atyafiak között mozgalom indult meg a torony mielőbbi helyrehozatalára.

A debreczeni református egyház statisztikája az 1919. évben. Az 1919. évben a debreczeni református egyházban élve született 887 fi, 759 nő, az élve szülöttek száma 1646. Házasságra lépett tiszta református pár 773, vegyes pár 248, összesen 1021. Meghaltak 761 fi, 731 nő, összesen 1492. Áttért hozzánk más egyházból 27 fi, 8 nő, összesen 35; kitért tőlünk más egyházba 4 fi, 5 nő, összesen 9. Konfirmált 347 fi, 359 nő, összesen 706. Szaporodás a finemen 213, a nőnemen 27, összesen 240. A polgári házasságot kötött 416 vegyes házaspár közül egyezséget kötött javunkra 163, kárunka 62 pár, nem kötött egyezséget 191 pár. Lelkek száma 1919. évi december 31-én finemen 27,049, nőnemen 28,078, összes lélekszám 55,127. — Különböző jótékony célokra beérkezett adományok összege 4476 K, a természetbeli adományokon kívül; különböző célú hagyományok összege 1280 K. Az egyház alapjából több rendbeli segély címen kifizettek 48,642 kor. 32 fillért.

A kollégium felsegélésére napról-napra szép adományok érkeznek részint Márk Endre főispán-polgármesterhez, a kollégium helyi gondnokához, mint a gazdasági tanács elnökéhez, részint a kollégiumi pénztárhoz s a kollégium egyes tagozatának igazgatóihoz. A mai napon még nem lehet összeállítani az adakozók névsorát, mégis a külön is felemlítettekén kívül a napila-

pok nyugtázása szerint közöljük a következő névsort, a nagyobb adakozók neveiből: gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok 2000 K, Alföldi Takarékpénztár 3000 K, Altalános Forgalmi Bank 5000 K, Debreczeni Faipar 2000 K, Hungária Hengermalom R.-társ. 2000 K, Magyar Szabadalmazott Patkógyár 1000 K, Első Élesdi Mészégető Részv.-társ. 2000 K, Csanak József Kereskedelmi Részv.-társ. 1000 K, Debreczeni Üvegkereskedelmi Részv.-társ. 600 K, Létay Lajos vezérigazgató 1000 K, Ungár Jenő vezérigazgató 1000 K, Kontsek Géza kereskedő 500 K, dr. Hegedüs Jenő 1000 K, Tóbi József 1000 K stb. A gyűjtésben nagybuzgalommal vesznek részt a helyi napilapok, különösen az Egyetértés és a Hajdúföld is.

A bécsi evangélikus theologiai fakultás az osztrák állam összeroppanása után újabb feladat teljesítésére rendezkedik be. Eddig az állam evangélikusainak volt a fakultása és nemcsak professzorátusában, hanem főképen hallgatóságában is állandóan tekintélyes szerepet engedett a szláv elemnek. Most, miután Prágában a csehek különálló evangélikus fakultást állítottak fel, amelybe nemcsak a szláv eredetű professzorok mentek el Bécsből, hanem a velők fajrokon hallgatók is; a bécsi fakultás birodalmi német származású professzoraival tisztán német egyetem akar lenni, amelyiknek feladata kiterjed egész kelet Európa német evangélikus lelkészeinek kiképzésére. Ez által a bécsi fakultás egységesebb lesz és missziója: a diasporák lelki vezetése, az eddiginél is magasabbra lép. Ezt a célt elősegíteni törekszik a fakultás mellett létesült és virágzásnak induló Theologenheim, amely Völker és Wilke professzorok vezetése alatt működik.

Igazi háborús emlék. Cohen Waley R. — amin a The Daily Telegraphban olvassuk — 1920 január 11-én Londonban, a Bayswater zsinagógában előterjesztette a zsidó háborús emlékre vonatkozó tervezetet, amelynek megvalósítására egy millió font sterling (békebeli érték szerint 24 millió korona) összegyűjtése szükséges. A pro-pozíció három cél megvalósítását vette tervbe: biztosítani a britt birodalomban, hogy minden zsidó gyermek a judaizmus ismeretében nőjön fel; gondoskodni egy kollégiumról, amely rabbikat, alsóbb papokat és tanítókat képezzen; végül úgy szervezni a papi állásokat, hogy a legjobb szellemi erőket nyerjék meg erre a pályára. — Így kellene megerősödni a keresztyénység minden felekezetének is a háború után.

Az Egyetértés debreczeni napilap az általa gyűjtött gyors-egely-alapból kifizeti mindazoknak a szegény tanulóknak a tandíját, akik inséges állapotuk miatt különben kimaradtak volna az iskolából. Nemes gondolat, áldásos cselekedet. Mk 987.

„Tíz éven belül.“ A The Daily Telegraph értesítése szerint folyó évi január hó 12. napján a londoni püspök Bournemunthban, az East London Church Fund (Kelet-londoni egyházi alap) évi zárszámadó gyűlésén a többek között úgy nyilatkozott, hogy a szocializmus vallás nélkül a legkegyetlenebb zsarnokság. London keleti részének (a főváros legszegényebb negyedének) munkás lakóira azt jegyezte meg: „Ez a nép, amely abban a nagy városban él, az önök urai lesznek tíz éven belül. Más szavakkal, a munkás mozgalom, csaknem bizonyosan uralomra jut tíz év alatt. Ez rettenetesen komoly dolog, A népnek ez a hatalmas tömege kétségtelenül gyarapodik a hatalomban, nők és férfiak egyaránt.“ Ő — tette hozzá a püspök — két feltétel mellett, nem fél a munka hatalomra jutásától: Nevelni kell őket; mert elképzelhetetlen, hogy akinek a politikai gazdaságról csak valamelyes fogalma is van, elhiggye azt, amit a munkás elhitt, hogy t. i. a „mentől kényelmesebben“ elv bánt is gazdagabbá tesz. Ezt a tudatlanságot nevelés és oktatás által meg kell szüntetni, mert különben teljesen elveszünk. A keresztyén vallást is el kell vinni a nép ama tömegének otthonába, amely kormányozni akar. — A keresztyén név azonban ne jó hasznot hajtó, beváló számítás alapját tevő jelszó legyen, hanem a szolgálatkész, önfeláldozástól sem visszariadó őszinte felbaráti szeretet, amely semmi földi lénytől elismerést, jutalmat nem vár, mert hiszen-

érzi és tudja, hogy amit tesz, az kötelessége, aminek ellenszolgáltatásul halandó ember semmit sem adhat. Így lehetünk a Krisztuséi: keresztyének, amikor egymásért munkálkodunk és mégis a legnagyobbak: az Isten fiai.

A debreczeni egyetem hittudományi karán a következő előadásokat hallgatják hittanhallgatóink: *Dr. Erdős József*, Újszövetségi isagogica heti 3 órán, Újszövetségi exegesis heti 3 órán, Újszövetségi görög nyelv heti 2 órán; *Sas Béla* Ószövetségi írásmagyarázat heti 3 órán, Ószövetségi seminarium heti 2 órán, Héber nyelvtan heti 3 órán; *Dr. Ferenczy Gyula*, Egyházi szónoklattan heti 3 órán, Bibliamagyarázat heti 2 órán, Szónoklati seminarium heti 2 órán, Egyházzertartástan heti 1 órán, A keresztyénség története heti 3 órán; *dr. Lencz Géza*, Dogmatika heti 4 órán, Vallásbölcseleti seminarium heti 1 órán, Magyar protestáns egyháztörténet heti 3 órán, Egyháztörténeti seminarium heti 1 órán; *Kiss Ferenc*, Bevezetés a lelkigondozás és belmissió elméletébe heti 2 órán, A lelkigondozás elmélete heti 2 órán, Pastoralis seminarium heti 2 órán, A gyülekezeti ház heti 2 órán; *Csánki Benjámín*, Keresztyén erkölces tan heti 3 órán; Vallástörténet heti 3 órán, Keresztyén erkölces tan seminarium heti 2 órán. *dr. Hündel Vilmos*, Közjog és közigazgatási jog heti 2 órán; *dr. Márffy Ede*, Közgazdaságtan heti 2 órán; *dr. Verzár Frigyes*, Közegészségtan heti 2 órán.

Cenzurat de Sublocoténentul HORIA.

Telefon interurban
270

„MÉLIUSZ“

Telefon interurban
270

~ KÖNYVKERESKEDÉS, KÖNYVKIADÓHIVATAL, ~
~ ZENEMŰ-, PAPIR- ÉS IRÓSZERKERESKEDÉS ~
DEBRECZEN, FERENC JOZSEF-UT 26-IK SZÁM.

ISKOLAI SZEREK,
írotollak, tollszárok, tinták,
fekete és színes írónok, ~
~ táblakörzők és táblavonal-
zók óriási választékban kaphatók. ~

DEBRECZEN SZABAD KIRÁLYI VÁROS ÉS A
TISZÁNTULI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET
KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA

KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDA, KÖNYVKÖTÉSZET,
Alapítási év 1561 VONALZÓINTÉZET ÉS ÜZLETI KÖNYVGYÁR Alapítási év 1561